

Očekávání spojená s rokem 2012 v kontextu hnutí Nového věku

TRANSFORMACE JE BLÍZKO!

Zdeněk Vojtíšek

Očekávání spojená s rokem 2012 a s roky následujícími jsou velmi různorodá. Spojuje je ovšem myšlenka transformace - člověka, společnosti, popřípadě i celého kosmu, - charakteristická pro hnutí Nového věku (New Age).¹ Ukázat tato očekávání v kontextu ideje transformace je cílem tohoto článku.

Dvě ohniska myšlenky transformace

Transformace je bezesporu jednou z hlavních a sjednocujících idejí hnutí Nového věku.² Nabývá v něm dvoji podoby. Základem je individuální transformace, při níž by byl rozvinut dosud jen sporadicky využívaný potenciál člověka tak, aby mu bylo umožněno dosažení vyššího stupně existence (vyšší dimenze, božství apod.). V tomto rozvoji lidských možností, který je snad dokonce možno nazvat „uctíváním vlastního já“,³ navázalo hnutí Nového věku při svém zrodu v 80. letech minulého století na asi o dvě desetiletí starší hnutí lidského potenciálu.⁴ Stejně jako toto předcházející hnutí využilo podněty humanistické psychologie, esoterické tradice (především v tzv. parapsychologii) a rituů, mýtů a nauk předkřesťanských (domorodých) a mimokřesťanských náboženství.

Tuto transformaci jednotlivce může následovat transformace celé společnosti. Pro její výsledek se nejvíce ujalo označení „nový věk“, které ostatně dalo hnutí jmé-

no, v menší míře též označení věk Vodnáře, podložené astrologickou ideou přechodu planety Země z působnosti sil, manifestovaných ve znamení Ryb, do vlivu sil znamení Vodnáře.⁵ V naději na nový věk je hnutí New Age přímým dědicem Theosofické společnosti. Významná členka tohoto společenství, Alice Baileyová (1880-1949), rozvinula zvláště po svém osamostatnění roku 1923 myšlenku „skupin světla“, jakýchsi „ostrůvků“ uvnitř společnosti, tvořených již transformovanými jedinci, kteří díky svému duchovnímu životu postupně prodchnou celou společnost a urychlí společenskou transformaci a díky ní i příchod nového věku.⁶ Myšlenku „ostrůvků nového věku“ sdílel sice jen nevelký počet lidí, ale díky vlivným intelektuálům, kteří byli mezi nimi, se tato myšlenka přenesla až do 80. let, kdy situace západní společnosti dozrála k tomu, aby ji nezanedbatelná část této společnosti převzala, a rozvinula tak hnutí Nového věku. Metafora Vodnáře se přitom hojně uplatnila.

Přelévání důrazu

V různých okamžicích historie tohoto hnutí je poměr mezi důrazem na osobní transformaci a důrazem na společenskou transformaci různý. Po velkém zaujetí společenskou změnou v 80. letech se v optimistických a bohatých 90. letech idea společenské transformace téměř vytratila. David Spangler, jeden z hlavních aktivistů hnutí Nového věku, oznámil soustředění na osobní transformaci a ztrátu naděje na společenskou transformaci již v roce 1989.⁷

Na začátku 21. století ovšem část západních společností pocítila společenskou změnu jako naléhavou a nevyhnutelnou, což se projevilo i nečekaným vzrůstem atraktivity idejí spojených s nadějí na příchod nového věku. Vedle méně významné a spíše osobně prožívané naděje, spojené s tzv. indigovými dětmi,⁸ vyrostlo do značných rozměrů původně zcela okrajové očekávání kosmického zlomu v roce 2012. Bez úzkosti z politického, ekonomického a ekologického ohrožení, která západní svět

⇒ *Dokončení z předchozí strany.*

Poznámky

- 1 Termín „religiozita“ je sociologický termín a vyjadruje vzťah človeka k niektorým z náboženských filozofií, zároveň však vyjadruje vzťah človeka k predmetu svojho uctievaní, subjektívny postoj náboženskej reflexie.
- 2 K tomu pozri štúdiu od VÁCLAVÍK, D.: *New Religious Movements and their Reflection as Conflict Religious Groups*. In: *Exercising Power. The role of religions in concord and conflict*. The Donner Institute, Turku 2007, s. 393 – 403.
- 3 K bližšiemu klasifikovaniu NNH pozri tretiu a štvrtú kapitolu monografie od VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. Brno 2005, s. 38 – 36, alebo zaujímavú prácu VOJTÍŠEK, Z.: *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Beta Books, Praha 2007. Taktiež štúdiu od LUŽNÝ, D.: *Nová náboženská hnutí*. Masarykova univerzita, Brno 1997.
- 4 K tomu pozri práce od HANGONI, T. *Sociální pracovník*. In: ONDRUŠOVÁ, Z. a kol.: *Základy sociální práce*. Brno: MSD Brno, 2009. s. 45 – 66. HANGONI, T.: *Vzťah sociálneho pracovníka a klienta*. In: Ondrušová, Z. a kol.: *Základy sociální práce*. Brno: MSD Brno, 2009. s. 78 – 84. HANGONI, T.: *Klient sociální práce*. In: Ondrušová, Z. a kol.: *Základy sociální práce*. Brno: MSD Brno, 2009. s. 67 – 77.
- 5 V tomto kontexte máme na mysli individuálnu duchovnú skúsenosť.
- 6 Máme na mysli duchovnú skúsenosť, ktorá nevychádza z učenia nejakej väčšinovej etablovanej cirkvi.
- 7 Mesto na severovýchode Slovenska.
- 8 Dnes je badať ľahostajný prístup k dogmatickým formuláciám cirkvi, a aj preto mnohí adolescenti, patriaci k tradičnej forme religiozity na východe Slovenska, nemajú problém praktizovať nové filozofické princípy.
- 9 Ako sú napríklad odpustové slávnosti a podobné aktivity.
- 10 Aj keď v súčasnosti už nemôžeme jednoznačne tvrdiť, že fenomén novej religiozity je v týchto geografických podmienkach absolútne tabu (viď poznámku vyššie), a to z dôvodu neustálej migrácie obyvateľstva do ostatných miest a krajín za prácou. Tento fakt má za následok modifikáciu signifikantu tradičného religiozného hľadiska.
- 11 Prihraničná dedinka (2 km od ukrajinskej hranice). Je to spádová obec, kde sa z okolitých obcí schádzajú členovia tohto spoločenstva do centrálnej „Sály nebeského Kráľovstva“.
- 12 V roku 2003 sa na slovenskom knižnom trhu objavila štúdia Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi od autorov MORAVČÍKOVÁ, M. – CIPÁR, M.: *Religiozita na Slovensku II*, Bratislava 2003, ktorá potvrdzuje naše tvrdenie, konkrétne pozri tab. č. 27, s. 109., resp. s. 43 a nás.

- V budúcnosti bude zase potrebné aktualizovať zistené údaje, nakoľko je fenomén NNH veľmi pulzujúci jav.
- 13 Bližšie pozri LUŽNÝ, D.: *Sekularizace, individualizace a veřejné náboženství*. In: HANUŠ, J. – VYBÍRAL, J.: *Evropa a její duchovní tvář: Eseje - komentáře - diskuse*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005, s. 109 – 111.
  - 14 KUZÝŠIN, B.: *Viera – Dimenzia poznania*. In: *Nipsis, časopis zaoberajúci sa otázkami teológie, filozofie, etiky a duchovnosti v spoločenskom kontexte*. PU v Prešove, Prešov 2008, roč. 3, č. 6 (2007), s. 17-22.

New religiosity in Slovakia

This paper presents a brief reflection on perception of traditional religiousness and unconventional imports in Slovak society, particularly in the north-eastern part of the Republic. The reason of such reflection is a notable impact of syncretic forms of religion on people of traditional religiosity. This determinant is an important factor of classification of their religious environment.

ThDr. Maroš Šíp, Ph. D. (*1979) – odborný asistent na Katedre systematického bohoslovía Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Prednáša „sektológiu“ v kontexte spoločenského fenoménu a ekumenizmu. Kontakt: marossip@unipo.sk.

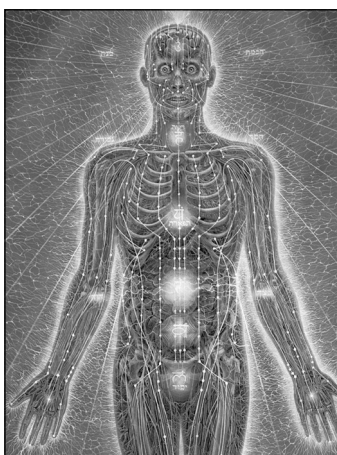
Tento článok prešiel recenzným řízením.

postihla po roce 2001, by předpověď globální transformace 21. 12. 2012 patrně zcela zapadla. Takto se ale již starší kniha Josého Argüellese *Mayský faktor. Cesta za technologii*⁹ z roku 1987 stala „matkou“ stovek knih, jejichž autoři v duchu přesvědčení obvyklých v hnutí Nového věku rozvíjejí myšlenky společenské transformace na základě Argüellesova svérázného výkladu mayského kalendáře. Očekávání vztahená k roku 2012 začala „žít vlastním životem“, zatímco jiné Argüellesovy vize (např. Harmonická konvergence) se zdaleka s takovým zájmem neseskaly. K roku 2012 se upnula pozornost i lidí, stojících mimo hnutí Nového věku, a této vlně zájmu se dokonce přizpůsobila i některá nová náboženská hnutí (o dvou z nich v rámečcích na stranách 11, resp. 16).

Poměr mezi důrazem na osobní transformaci a důrazem na společenskou transformaci je různý nejen v historii hnutí Nového věku, ale i mezi lidmi, kteří toto hnutí tvoří. Vedle nadšenců, kteří jsou si jisti nadcházející transformací společnosti po přelomovém roce 2012 a nacházejí pro tuto přicházející transformaci řadu důkazů, nalezneme na druhé straně spektra i skeptiky, a dokonce kritiky, kteří tuto ideu považují za bulvární a komerčně zneužitou a raději se soustřeďují na osobní transformaci bez ambic jakkoli ovlivnit společenskou dění. Očekávání spojená s rokem 2012 tedy není možné přisoudit celému hnutí Nového věku podobně, jako není možné tvrdit, že by hnutí bylo v celé své historii a ve všech svých podobách ve stejné míře mileniální.

Nadějné vyhlídky i katastrofa

Milenialismus¹⁰ hnutí Nového věku je ostatně třeba také prozkoumat blíže, protože se poněkud vymyká dosud užívaným a osvědčeným základním kategoriím progresivního a katastrofického milenialismu (viz rámeček). Hnutí Nového věku sice vyrostlo z kořenů progresivního milenialismu a tento přístup je v něm nadále dominantní, ale v souvislosti s očekáváním roku 2012 se objevily i katastrofické prvky. Progresivní i katastrofický scénář je dokonce unikátně spojen tím, že rozhodnutí v tom, který z nich nastane, je ponecháno na samotných obyvatelích planety Země.

Rozhodující pro naplnění progresivní, či naopak katastrofické podoby příchodu blaženého věku má být schopnost anebo alespoň ochota lidstva transformovat se. Konečná podoba mileniálního scénáře je tedy otevřená. Určuje ji nikoliv transcendentní síla mimo lidské společenství (jak je v různých duchovních tradicích obvyklé), ale naopak lidé sami svým přístupem k transformaci.

Záleží tedy na zaměření myšlenek a způsobu života každého člověka,¹¹ neboť vše je vzájemně propojeno jednou společnou energií.¹² Je to právě sdílený předpoklad existence kosmické energie, který koexistenci progresivního a katastrofického mileniálního scénáře umožňuje.

Mileniální idea Nového věku je založena na předpokladu jednoty kosmu, dané tím, že všechny zdánlivě oddělené jevy jsou ve skutečnosti pouze různými formami jedné energie (na ukázkou je v rámečku jedno z řady vysvětlení myšlenky jednotné kosmické energie; pochází od autorky hnutí Nového věku Caroline Coryové). Tento předpoklad je v hnutí Nového věku široce sdílený a pro toto hnutí snad stejně charakteristický jako idea transformace.

Je to právě proud kosmické energie, co má společenskou transformaci způsobit. Jiří Mašek, jeden z „alternativních badatelů“¹³ v oblasti událostí roku 2012, to vyjadřuje slovy, že „...transformace je energetická záležitost.“¹⁴ Země má být vystavena mohutné energetické vlně, která bude mít na jednu stranu katastrofický dopad na lidi, kteří nejsou duchovně připraveni, na druhou stranu bude transformační energie mobilizovat síly těch, kdo připraveni jsou, a způsobí tak příchod civilizace Zlatého věku.¹⁵ Transformace tak bude znamenat pro mnoho lidí období zmatků a snad i utrpení a smrti, ale současně má poskytnout „to, co hledají všechny duchovní bytosti: příležitost poznat věčný život a stát se bohyněmi a bohy.“¹⁶ Podobnými výrazy mohou být osloveni i čtenáři jiné knihy stejného žánru: „Jste částice Světla a k jeho Zdroji se zase vrátíte. ... [jiným se] jejich transformační a transmutační pouť nepovede úspěšně zakončit. ... někteří se vrátí jako vítězové, jako vzpomenuť a vědomé částice Světla. Ti pak zaslouží obrovskou úctu a potlesk celého Vesmíru.“¹⁷

Závěr

Očekávání, která se týkají roku 2012, dobře zapadají do kontextu vzniku a dosavadního vývoje hnutí Nového věku. Vycházejí ze základní myšlenky osobní a společenské transformace a alespoň v části tohoto hnutí znovu ožívují latentně přítomný milenialismus. Patrně díky monismu, imanentnímu pojetí božství a individualismu v hnutí Nového věku se očekávání spojená s rokem 2012 vymykají tradičnímu schématu, v němž se progresivní a katastrofický milenialismus nachází na protikladných pólech mileniálního myšlení. Podoba okolností přechodu do blaženého věku je otevřená a závislá na lidských rozhodnutích. Tím se v jistém smyslu „kruh uzavírá“: nejen že osobní transformace způsobuje transformaci společenskou, ale osobní transformace se pro transformaci společenskou stává naléhavým úkolem. ■

Poznámky

- 1 „Panoramaticky“ o hnutí Nového věku v tématu časopisu Dingir 6 (2), 2003.
- 2 Myšlenka transformace je i v názvu (a samozřejmě i obsahu) spisu, který měl zásadní podíl na rozšíření hnutí Nového věku v (především anglicky hovořící) veřejnosti: FERGUSON, Marilyn, *The Acquarian Conspiracy. Personal and Social Transformation in the 1980's*, Jeremy P. Tarcher 1980.
- 3 MRÁZEK, Miloš, Uctívání vlastního já, Dingir 8 (4), 2005, str. 120-122.
- 4 Viz téma časopisu Dingir 8 (4), 2005.
- 5 Viz např. JUNG, Carl G., *Tajemno na obzoru*, Nakladatelství Tomáše Janečka 1999, str. 9-10.
- 6 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Dědicové H. P. Blavatské, Dingir 11 (1), 2008, str. 21.
- 7 MELTON, J. Gordon, *New Age*, in: LANDES, Richard A., *Encyclopedia of Millennialism and Millennial Movement*, Routledge 2000, str. 288.
- 8 Vice VOJTÍŠEK, Zdeněk, Indigové děti, Dingir 13 (4), 2010, str. 144-146.
- 9 ARGÜELLES, José, *The Mayan Factor. Path Beyond Technology, Inner Traditions/Bear & Company* 1987.
- 10 Milenialismus chápeme jako přesvědčení o dosažení lidského kolektivního všestranného blaha v dohledné době. Viz o milenialismu v tématu časopisu Dingir 9 (4), 2006.
- 11 BRADEN, Gregg, *Smysl změn 2012 a další vývoj Země*, Eugenika a Makro 2010, str. 252.
- 12 MAŠEK, Jiří M., 2012. Zlatá brána otevřena, vlastním nákladem 2008, str. 7.
- 13 Tamtéž, str. 128.
- 14 MAŠEK, Jiří M., 2012. Apokalypsa v přímém přenosu, vlastním nákladem 2010, str. 65.
- 15 MAŠEK, Jiří M., 2012. Zlatá brána otevřena... str. 8.
- 16 PAGE, Christine R., 2012 a galaktický střed. *Návrat velké matky*, Pragma 2009, str. 10.
- 17 MAŠEK, Jiří M., 2012. Apokalypsa v přímém přenosu... str. 73.

The Transformation Is Near!

Millennial expectations concerning the year 2012 are extremely diverse but as a whole they can be seen as a revival of the idea of collective transformation present in New Age movement since its very beginning. For some time in 1990's this idea was held back to some extent giving way to the idea of individual transformation. Concerning the year 2012 and following events, both these ideas are interconnected: the individual transformation of substantive amount of people is expected to cause the collective transformation of the majority of the others. And the collective transformation would enable the planet Earth and all its inhabitants to reach higher state of individual consciousness.